

Нагороджений: орденами «За заслуги» II (2001) і III (1996) ступенів; Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1968), Почесною Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1976); медалями «За доблесну працю» (1970), Золотою медаллю АМУ (нині НАМ України) (2006).

Особливою нагородою є пам'ять, що дозволяє за бажанням знову і знову гортати улюблені сторінки власних споминів.

Намагаючись втиснути у певну художню форму потоки особистих спогадів та нескінченні оповіді про своє життя, Владлен Кузнецов почав писати мемуари і назву для них вигадав дуже влучну: «Стрічка Мьобюса». Ця перекручена вісімкою (наче знак нескінченності) фігура має, як відомо, єдину поверхню, чим нагадає примхливі витівки долі, що набувають осмислення у єдиному потоці пам'яті. Скільки б спогади не повертали автора у минуле, з необхідністю виводять у сьогодення: виявляється життєвий шлях, з усіма його вигинами та перебігами — суть єдина стежина, яку можна назвати долею, або збігом обставин, проте збагнути до кінця неможливо.

Ірина ЗУБАВІНА

вчений секретар відділення кіномистецтва НАМ України

ЮРІЙ МАЖУГА

До 80-річчя від дня народження

Ви бачили, як у своєму зоряно-ювілейному віці цей актор грає Городничого? Коли все його єство переповнене шаленою пристрастю, емоціями, напруженням?.. Коли здається, що просто зараз, в останньому епізоді у Городничого, тобто в актора, просто зараз, на наших очах розірветься серце від страшного підступного удару — його обвели навколо пальця, як хлопчиська. У цей момент глядачі завмирають від острахи... Саме таким постає перед нами у виставі «Ревізор» народний артист України, народний артист СРСР, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка Юрій Миколайович Мажуга.

Народився Ю. М. Мажуга у Києві 13 квітня 1931 року в сім'ї інженера-меліоратора та вчительки російської мови і літератури. Дитинство минуло у Києві. Лише війна на певний час відірвала його від улюбленого міста (сім'ю було евакуйовано в Алтайський край). Коли настав час обирати професію, Юрій Миколайович подав документи одразу до двох навчальних закладів. Його мріяло було стати журналістом, тому й документи відніс до університету, а ще, про всяк випадок, до театрального інституту — адже займався в шкільній самодіяльності та й приймальні іспити в театральному мали відбутись раніше.

Доля усміхнулась юнакові Мажугі на першому ж акторському випробуванні — його одразу було зараховано студентом Київського інституту театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого. А 1953 року вже як дипломованого актора театру і кіно Юрія Мажугу запросили до ушлявленого акторського колективу Київського академічного театру російської драми ім. Лесі Українки. На той час це був театр великих «старих», як тепер їх називають. Це — Євгенія Опалова, Михайло Романов, Костянтин Хохлов, Віктор Халатов, Юрій Лавров. А ровесниками новоприбульця виявились Олег Борисов та Павло Луспекаєв.

Юрій Миколайович визнає, що у нього хороша школа. Творчим фундаментом його таланту є система К. С. Станіславського. Він також пам'ятає уроки славного Костянтина Хохлова. Але головним його учителем, головним режисером його творчого життя став Михайло Ієрухимович Рєзникович, учень великого режисера минулого століття, новатора театру радянського періоду Георгія Товстоногова. Тож недарма М. Рєзникович з нагоди ювілеїв Юрія Миколайовича пише не банальні оди про творчість актора, а глибокі наукові дослідження. Бо краще за режисера-однодумця пізнати всі тонкощі творчої лабораторії актора, його психологічних нюансів не здатен ніхто.

«Нечасто, — пише М. Рєзникович, мені доводилось спілкуватися з артистами, які так настирливо, як Юрій Мажуга, через усе своє творче життя пронесли всепоглинаючу пристрасть до пізнання професії і прихильність до ідеї театру психологічного, театру душі людської. Мажуга — у повному сенсі цього слова — лицар ансамблевого театру, де головне — життя людського духу. Він досконало знає алгебру і гармонію нашого таємничого ремесла. Партнер на сцені йому необхідний, як повітря, як сонце, як вода, без партнера він задихається, він не може грати у вакуумі. Йому життєво важливі знакові й емоційні імпульси тих, хто грає разом із ним, тому що вони примножують його енергію, його емоції. Він сам — чудовий, вдячний партнер, і за це його цінують колеги-актори» (Мистецькі обрії 2001–2002: Альманах: Науково-теоретичні праці та публіцистика / Академія мистецтв України / Головн. наук. ред. І. Д. Безгін. — К.: КНВМП «Символ-Т», 2003. — С. 443).

Творчий тандем Резникович — Мажуга розпочався з вистав «Поворот ключа» М. Кундери, «Йду на грозу» Д. Граніна та «Сто чотири сторінки про любов» Е. Родзинського. Вже від початку Юрій Миколайович заявив про себе як багатогранний актор, якому до снаги не лише складні драматичні ролі, а й комедійні, з глибоким психологічним зануренням та фантастичною пластичною виразністю. За своє творче життя в рідному театрі Юрій Мажуга зіграв понад 100 ролей. Це галерея, сказати б, різновекторних образів. Наразі ж три кити, три вистави, які визначають віртуозність і майстерність психологічної довершеності образів, створених Мажугою, це — Городничий в «Ревізорі» М. Гоголя, Родіон Миколайович у виставі «З вами небезпечно мати справу» за «Старомодною комедією» О. Арбузова та Маріо Антоніотті у виставі «Банківські службовці страшенно темпераментні» І. Тердзолі, Е. Вайме. Всі згадані герої різні і намальовані не тільки різними барвами, а й у різних стилях. Бо Юрій Мажуга — актор істинного і найтоншого перевтілення. Характерність його героїв, зокрема і їхній зовнішній вигляд, досягається складним переключенням ритмів, способів спілкування з людьми, точним виходом на емоційну хвилю персонажа. А результат — відповідні внутрішні, душевні пристосування. Змінюється навіть увесь лад існування героїв.

Багато ролей зіграв Юрій Миколайович і в кіно. Популярність актору принесла роль мільйонера Санько із телесеріалу «Народжена революцією». Сам же актор так охарактеризував свого героя як «маленького Чапаєва». Людина, яка віддана служінню своїм переконанням, внутрішній моралі, покликана підтримувати громадський спокій та мирне життя співвітчизників.

Роботу у театрі і в кіно Юрій Мажуга плідно поєднує з педагогічною діяльністю. З 1975 року він викладає майстерність актора в Київському державному інституті театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого (нині — Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого), де набрав свій перший акторський курс. У 1985 році йому було присвоєно вчене звання професора. За період педагогічної діяльності Ю. Мажуга виховав плеяду акторів, які успішно працюють як у театрі ім. Лесі Українки, так і в інших театрах України та ближнього зарубіжжя.

Багаторічна творча діяльність Юрія Миколайовича відзначена високими почесними званнями — в 1971 році йому було присвоєно звання народного артиста України, в 1981 — народного артиста СРСР, в 1983 він став лауреатом Національної премії України ім. Тараса Шевченка. Крім почесних звань, творчість Юрія Миколайовича Мажуги відзначена орденами «За заслуги» II і III ступенів, Жовтневої революції, Трудового Червоного Прапора, «За заслуги», Почесною Грамотою Президії Верховної Ради УРСР та багатьма іншими театральними преміями й відзнаками.

У 1997 році його обрано членом-кореспондентом, а в 2002 — дійсним членом (академіком) Національної академії мистецтв України по відділенню театрального мистецтва.

Акторський досвід, професіоналізм, висока вимогливість до себе, справжній талант, найвища виконавська культура і осяяння високої пристрасті почуттів безперечно вказують на Юрія Миколайовича Мажугу як на великого Майстра сцени.

Людмила САВЧЕНКО
театрознавець

ВОЛОДИМИР МИКИТА До 80-річчя від дня народження

Народний художник України Володимир Васильович Микита увійшов в українське мистецтво на початку 1960-х років. Учень А. Ерделі, Й. Бокшай, Ф. Манайла, Е. Кондратовича, він нині гідно продовжує традиції Закарпатської школи малярства. Художник народився і виріс в родині землеробів у селі Ракошин Закарпатської області, серед чарівної карпатської природи. В житті йому довелося зазнати «принад» і угорської окупації, і радянської колективізації. Але на його дитинство припали й світлі події, коли закарпатські горяни у 1938—1939 роках прагнули створити самостійну Карпатську Україну. Пізніше В. Микита зізнавався, що допомогли йому стати художником, вибитися в люди важке життя і злидні.

Навчався він спочатку в сільській початковій школі, згодом у Мукачівській руській гімназії. 1947 року вступив одразу на третій курс Ужгородського училища прикладного мистецтва, яке закінчив у 1950 році. Саме в той час там і викладали А. Ерделі, Й. Бокшай, Ф. Манайло, Е. Кондратович. По закінченні училища 1950 року склав іспити у Львівському інституті прикладного та декоративного мистецтва, але не був зарахований, як сам вважає, через політичну неблагонадійність, адже був сучасником встановлення Карпатської України. Тому змушений був повернутися в село, але невдовзі влаштувався в Ужгородський обласний будинок народної творчості на посаду ме-